

Miljö- och naturresursdepartementet

103 33 Stockholm

Åtgärder för att minska närsalttransporten i de västskånska vattendragen

De genomförda och beslutade åtgärderna för att reducera kvävetransporten till havet räcker inte för att uppnå det 50 % reduktionsmålet som riksdagen beslutat. Vattendragsorganisationerna i västra Skåne konstaterar att våra vattendrag är mycket hårt belastade och ytterligare åtgärder behövs i regionen. Anläggning av våtmarker, dammar och skyddszoner är en kostnadseffektiv och attraktiv metod att reducera kvävetransporten. Vi vill att Miljö- och naturresursdepartementet inrättar finansieringsmöjligheter och arbetar för att underlätta genomförandet av dessa åtgärder, bland annat genom erforderliga lagändringar.

Bakgrund

Vattendragen i västra Skåne tillhör landets mest belastade vattendrag, med mycket höga halter av kväve och fosfor. De höga närsalthalterna beror till stor del på den höga andelen jordbruksmark i avrinningsområdena. Utsläpp från reningsverk, enskilda avlopp och industrier bidrar endast till en mindre del av transporten av närsalter till havet. Generellt är det utsläpp av fosfor och syreförbrukande ämnen som orsakar problem i sötvatten medan havet är känsligast för kväve. Tidigare vattenvårdande åtgärder har i huvudsak inriktats mot att begränsa utsläppen av fosfor och syreförbrukande ämnen. Påtagliga förbättringar när det gäller belastning av syreförbrukande ämnen, fosfor och giftiga ämnen har skett. Dock går det inte att påvisa några förbättringar när det gäller belastningen av kväve som generellt är det tillväxtbegränsande ämnet i havet. Om onaturligt kraftiga ökningarna av den biologiska produktionen sker i vatten kan syrebrist uppstå med

källor summerats och de olika kvävereducerande åtgärdernas effekt på kvävetransporten beräknats enligt de schabloner som finns att tillgå. Det är bara att konstatera att även vid en välvillig analys så räcker inte dessa läckagebegränsande åtgärder för att uppnå målsättningen. Målet om en 50 % reduktion av kvävetransporten till havet ter sig avlägset. Slutsatsen blir att ytterligare åtgärder behövs.

Anläggning av våtmarker som metod för att uppnå kvävemålet

Två metoder som debatterats flitigt under senare år och förts fram som kostnadseffektiva är dels anläggningar med olika typer av våtmarker och dammar, dels skyddszoner längs vattendragen där marken inte gödslas eller bearbetas. Skyddszonerna syftar liksom de tidigare beslutade och genomförda åtgärderna, till att begränsa transporten av närsalter, främst fosfor, till vattendraget. Anläggning av dammar och våtmarker är den enda metoden att reducera närsalterna, främst kväve, när de väl har hamnat i vattnet. Dessa metoder att reducera transporten av närsalter till havet har i huvudsak endast nämnts i förbigående i statliga utredningar och inte beaktats i konkreta åtgärdsförslag.

Genom vattendragsorganisationernas mångåriga arbete i västra Skåne och de utredningar och analyser som utförts är det vår slutsats att anläggning av dammar, våtmarker och skyddszoner är en attraktiv, kostnadseffektiv och framförallt en nödvändig åtgärd för att uppnå det beslutade målet för kvävereduktion.

I flertalet av de större vattendragen har omfattande utrednings- och planeringsarbeten utförts inför återskapande och nyanläggning av dammar, våtmarker och skyddszoner. Ett stort antal damm/våtmarksprojekt och flera mil skyddszoner är redan genomförda. Erfarenheterna från dessa projekt är generellt mycket goda.

De västskånska vattendragens avrinningsområden har flera egenskaper som skiljer sig från större delen av övriga Sveriges vattendrag och som gör dem lämpliga för närsaltreducerande åtgärder enligt ovan. Bland dessa kan följande nämnas:

- Hög närsaltbelastning.
- Hög nitratbelastning - hög denitrifikationspotential.
- Milt klimat och längre perioder mellan tjälad mark och skörd respektive sådd.
- Liten andel sjöar.
- Hög andel förstörda våtmarker.
- Kort väg till havet.
- Höga gödselgivor.
- Generellt billigast att åtgärda föroreningen där den är som störst.

innebär ett problem som det är angeläget att lösa. Regler för moms i samband med åtgärderna behöver ändras och förenklas så att vattendragsorganisationerna kan genomföra åtgärderna i egen regi.

Vi hemställer att departementet tar initiativ till de lagändringar, som behövs för att underlätta inrättandet av åtgärder för att minska läckaget av närsalter och vi är beredda att delta i en diskussion om hur en sådan lagstiftning kan utformas.

För vattendragsorganisationerna i västra Skåne

.....
Erik Jönsson
Rönneåkommittén.

.....
Lennart Mårtensson
Vegeåns vattendragsförbund

.....
Kurt Andersson
Rååns vattendragsförbund

.....
Peter Weibull Bernström
Saxån-Braåns vattenvårdskommitté

.....
Jan-Axel Roslund
Kävlingeåns vattenvårdsförbund

.....
Jörgen Jörgensson
Höje å vattendragsförbund

.....
Bengt Olsson
Segeåns vattenvårdsförbund

.....
Jan-Axel Roslund
Ringsjökommittén

.....
Lars-Olof Strufve
Görslövsån, Höganäs kommun

.....
Christine Jönsson
Samarbetsgruppen Lund-Eslöv rörande
vattenvårdande åtgärder m.m. för
Kävlingeåns tillrinningsområde

.....
Bertil Jönsson
Samarbetsgruppen Lund-Eslöv
rörande vattenvårdande åtgärder
m m för Kävlingeåns tillrin-
ningsområde